

УДК 378.351.746.1

Анатолій Анатолійович МІРОШНІЧЕНКО,

*заступник начальника факультету іноземних мов
та гуманітарних дисциплін з навчально-методичної роботи
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький)*

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ- ПРИКОРДОННИКІВ ДО ФОРМУВАННЯ КОМАНДИРСЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Висвітлено мотиваційні аспекти формування командирських компетенцій майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення загальновійськових дисциплін. Звернуто увагу, що мотивація визначає продуктивність освітньої діяльності щодо формування командирських компетенцій.

Специфіка професійної діяльності майбутнього офіцера-прикордонника вимагає від нього вміння використовувати освітній потенціал загальновійськових дисциплін, а саме «Стрйової підготовки» та «Статутів Збройних Сил України та їх практичного застосування», в формуванні командирських компетенцій. Курсанта як майбутнього фахівця має вирізняти: як теоретична готовність, що передбачає знання теорії загальновійськових дисциплін та прикордонного мистецтва, історії прикордонної служби тощо, так і практична готовність як сукупність навичок і вмінь, у тому числі командирських, що дозволяють засвоїти та здійснювати діяльність відповідно до своєї спеціальності.

Результати аналізу науково-педагогічної літератури, практичний досвід засвідчують, різні види занять проводяться не для того, щоб «пройти» які-небудь теми, питання програми, а для того, щоб на матеріалі цих програмних вимог формувати певні компетенції курсанта, від сформованості яких залежить рівень професійної компетентності майбутнього офіцера. У процесі більш глибокого усвідомлення цієї залежності у курсанта виникає потреба добре вчитися, що в результаті постійної актуалізації перетворюється в особистісно-фаховий мотив – стати командиром-професіоналом, формувати командирські компетенції.

Аналіз експериментальних даних показує, що прагнення до формування командирських компетенцій є одним із найсильніших в ієрархії професійно важливих прагнень майбутніх офіцерів-прикордонників. Це підтверджують результати опитування, у ході якого 36,8 % курсантів, з якими проводилось експертне опитування, це прагнення поставили на перше місце серед інших.

Як виявили спостереження і бесіди з курсантами, активізація їх пізнавальної діяльності визначається їхнім суб'єктивним ставленням до вивчення загальновійськових дисциплін. У цьому зв'язку Д. Коцербуба

доводить твердження: «Для того щоб знання виховували, треба виховати ставлення до цих знань» [1, с. 88]. Лише за умови позитивного сприймання знань майбутніми офіцерами-прикордонниками можливим стає розвиток їх умінь використовувати ці знання на практиці, а відтак – і формування компетенцій. Процес формування командирських компетенцій передбачає, що науково орієнтована основа певної дії визначає логіку її практичного виконання, яка полягає у інтелектуально-моральній саморегуляції, спрямованій на ефективне вирішення курсантом певних завдань оперативно-службової діяльності.

Розвивальний вплив навчання залежить від того, наскільки активною є участь того, хто навчається, у педагогічному процесі. Відомо, що людину не можна виліпити, зробити як річ. Необхідно забезпечити її включення в діяльність, у ході якої вона могла б самостійно мислити, виявляти власну активність. Через механізм власної активності та спільної діяльності з іншими людьми вона формується, розвивається як соціальна істота. Механізм внутрішньої активності поєднує: потреби; інтерес; установку; мотиви поведінки і діяльності; спрямованість особистості [2, с. 23]. Отже, розвиток мотивації до формування командирських компетенцій прямопропорційно пов'язаний із застосуванням активних методів в освітньому процесі. Активні методи навчання відрізняються від традиційних тим, що в процесі вирішення різних професійних завдань і ситуацій підлеглі накопичують необхідний багаж знань, способи поведінки у професійній діяльності.

До активних методів навчання належать: аналіз конкретних ситуацій; дискусія; вікторина, круглий стіл, науково-практична конференція, діалог; диспут; полеміка; проблемно-пошуковий метод; використання комп'ютерів; пізнавальна ділова гра; дослідницький метод; сократична бесіда; метод мозкової атаки; метод інциденту; соціально-психологічний тренінг; метод занурення; брифінг; прес-конференція тощо. Проте у нашому випадку, враховуючи специфіку загальновійськових дисциплін, де основними видами занять є такі: самостійна робота, практичне заняття, не кожному темі можна перекласти на мову активних методів навчання, як не кожний метод може бути використаний для розкриття тієї чи іншої теми.

Метод навчання – це спосіб взаємозв'язаної діяльності керівників та підлеглих, за допомогою якої досягається формування професійних компетентностей, необхідних для виконання прикордонних обов'язків і оперативно-службових завдань з охорони державного кордону України [3, с. 37]. Кожен метод навчання складається з безлічі прийомів, органічно взаємопов'язаних між собою. При цьому один і той же прийом може входити до складу різноманітних методів. Але кожен

метод є не просто сумою взаємообумовлених та взаємопов'язаних прийомів, а становить їх систему. Ця система прийомів активізує внутрішні сили майбутніх офіцерів-прикордонників, спонукає до діяльності.

Отже, спонукальні сили людини створюють різноманітність мотиваційної сфери, а мотивація, в свою чергу, визначає продуктивність освітньої діяльності щодо формування командирських компетенцій.

Список бібліографічних посилань

1. Коцеруба Д. М. Шляхи та умови удосконалення виховання курсантів Національної академії Державної прикордонної служби України: дис. ... канд. пед. наук: 20.02.02. Хмельницький, 2000. 220 с.

2. Кондратова Л. В., Пермьков О. А., Зеленкова Н. І., Лаврешина Г. Ю. Педагогіка в запитаннях і відповідях: навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 252 с.

3. Іщенко Д. В., Райко В. В., Сердюк Ю. І. Педагогічні основи навчально-виховного процесу в Державній прикордонній службі України: навч. посіб. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2005. 146 с.

Отримано 28.02.2017

УДК 159.92

Наталя Євгеніївна ТВЕРДОХЛЄБОВА,

*старший викладач кафедри педагогіки та психології управління соціальними
системами факультету соціально-гуманітарних технологій
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

ЕТАПИ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОНЦЯ

Розглянуто особливості професійної діяльності правоохоронця в сучасних умовах, сформульовано основні етапи професійної самореалізації через призму її мотиваційно-ціннісного компонента.

Нині значення забезпечення прав і свобод людини відповідно до Конституції України зростає, а завдання вдосконалення діяльності поліції стає загальнодержавним. Найважливішою вимогою, що висуває суспільство правоохоронцям в процесі виконання їх професійної діяльності є наявність розвинених професійно значущих якостей особистості. Служба в правоохоронних органах супроводжується екстремальними навантаженнями і протікає в складних, напружених умовах, пов'язаних із застосуванням фізичної сили, спеціальних засобів, зброї.

При вивченні професійної діяльності правоохоронця головна увага має приділятися специфіці механізмів відображення ним дійсності і регуляції власної діяльності.